

Flitspeiling ondernemers: cyberoefenen

Rapportage

Ruben de Jong
Bram van der Lelij
M230082
15 maart 2023

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

motivaction
insights and strategy

Inhoudsopgave

Achtergrond	3
Methode en leeswijzer	4
Managementsamenvatting	5
Resultaten	6
Bijlagen	16

Achtergrond

In opdracht van het ministerie van EZK heeft Motivaction International B.V. een flitspeiling uitgevoerd onder ondernemers naar cyberoefenen.

Achtergrond

Het ministerie van EZK heeft het Digital Trust Center in 2018 opgericht. Het DTC heeft als missie om twee miljoen Nederlandse bedrijven, van zzp'ers tot en met het grootbedrijf, weerbaar te maken tegen toenemende cyberdreigingen. Het DTC is er voor alle bedrijven in Nederland die tot de niet-vitale sectoren behoren.

Doelstelling

Het ministerie van EZK en DTC willen achterhalen wat de behoefte is van ondernemers met betrekking tot cyberoefenen. Daaronder verstaan we simulaties van cyberincidenten zoals een aanval door hackers met ransomware of spookfacturen. Door te oefenen kun je als onderneming beter en sneller reageren wanneer zich een cyberincident voordoet.

Onderzoeksvragen

De volgende vragen staan centraal in deze flitspeiling:

- Wat is de behoefte van ondernemers met betrekking tot cyberoefenen?
- Hebben zij ervaring met cyberoefeningen en lijkt hen dit nuttig?
- Zo ja, welke situatie willen zij het liefst oefenen, hoe zouden zij deze situatie willen oefenen en hoeveel middelen (uren/geld) zouden zij hieraan willen besteden?

Methode en leeswijzer

Doelgroep en steekproef

Het onderzoek is online uitgevoerd onder een steekproef ondernemers uit het **midden- en kleinbedrijf**. Deze zijn geselecteerd op basis van de volgende selectiecriteria:

- Beslissingsbevoegden ten aanzien van algemeen management;
- Betrokkenen bij ICT/Automatisering (beslissingsbevoegd, betrokken bij beslissing of betrokken bij uitvoering).

De steekproef bestaat uit n=841 respondenten, gespreid naar sector en bedrijfsomvang, en afkomstig uit het ondernemerspanel van Motivaction en een externe panellieverancier.

Veldwerk

Het veldwerk is uitgevoerd tussen 14 en 24 februari 2023.

Leeswijzer

De resultaten in dit rapport worden zowel gerapporteerd op totaalniveau als op het niveau van diverse bedrijfsgroottes:

- ZZP'ers
- 2-10 medewerkers
- 11-50 medewerkers
- 51-250 medewerkers

Wanneer een groep significant verschilt op een resultaat van de andere groepen, wordt dit aangegeven met een kleur of pijlmarkering. **Groen** betekent dat de groep in kwestie significant hoger scoort en dan de andere groepen en **rood** betekent dat de groep significant lager scoort. Verschillen worden enkel aangegeven als deze groter zijn dan 5%.

Managementsamenvatting

De meerderheid van de ondernemers heeft nooit een cyberoefening gedaan, een minderheid vindt het nuttig om te doen

- 75% van de ondernemers heeft nog nooit een cyberoefening gedaan, 18% wel en 6% weet het niet zeker. Vooral ZZP-ers hebben hier weinig ervaring mee.
- Een kwart van de ondernemers vindt cyberoefeningen nuttig voor hun bedrijf, de helft twijfelt. MKB-ers zien vaker het nut van een oefening dan ZZP-ers.

Men vindt een begeleide workshop en een oefening met een technisch team de meest aansprekende werkvorm

- De meest aansprekende werkvorm vinden zij een begeleide workshop (waarin diverse gebeurtenissen en dilemma's worden gesimuleerd) en een oefening met een technisch team (met de focus op het defensieve gedeelte van de organisatie om te bekijken welke onderdelen van de aanval zo snel mogelijk gedetecteerd en gemitigeerd kunnen worden).
- Zij oefenen het liefst alleen met het eigen bedrijf/organisatie, niet met anderen samen. Dit geldt met name voor het grotere MKB (> 50 medewerkers)
- Ondernemers die tijd en geld willen steken in cyberoefenen, zijn gemiddeld bereid 15 uur en € 2.200,- te investeren.

Meest urgent om te oefenen vindt men situaties waarin diefstal van persoonsgegevens of indringers in het bedrijfsnetwerk worden gesimuleerd

- Deze twee situaties zijn tevens ook de situaties die men het meest nuttig lijkt om te oefenen.
- Hierbij krijgen een begeleidende workshop met simulaties of een oefening met een technisch team vaak de voorkeur.

Resultaten

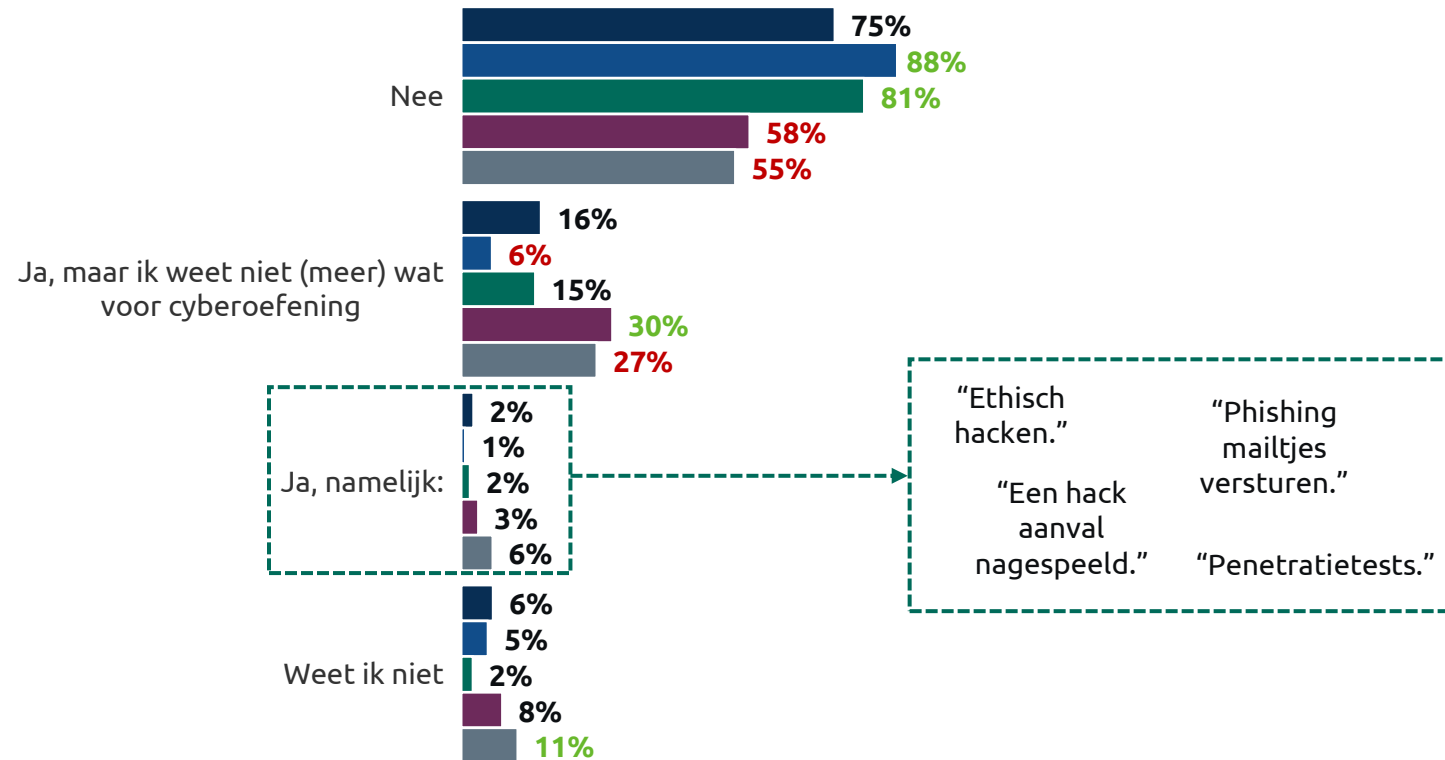

Cyberoefening: meeste ondernemers hebben nog nooit een cyberoefening gedaan, vooral ZZZP-ers niet

Voordat deze vraag is voorgelegd, is de respondenten de volgende uitleg getoond:

“Onder ‘cyberoefenen’ verstaan we het simuleren van cyberincidenten zoals bijvoorbeeld een aanval door hackers met ransomware of een DDoS-aanval. Een oefening laat zien wat er in de reactie op zo’n incident goed gaat, en waar mogelijk nog zwakke plekken zitten.”

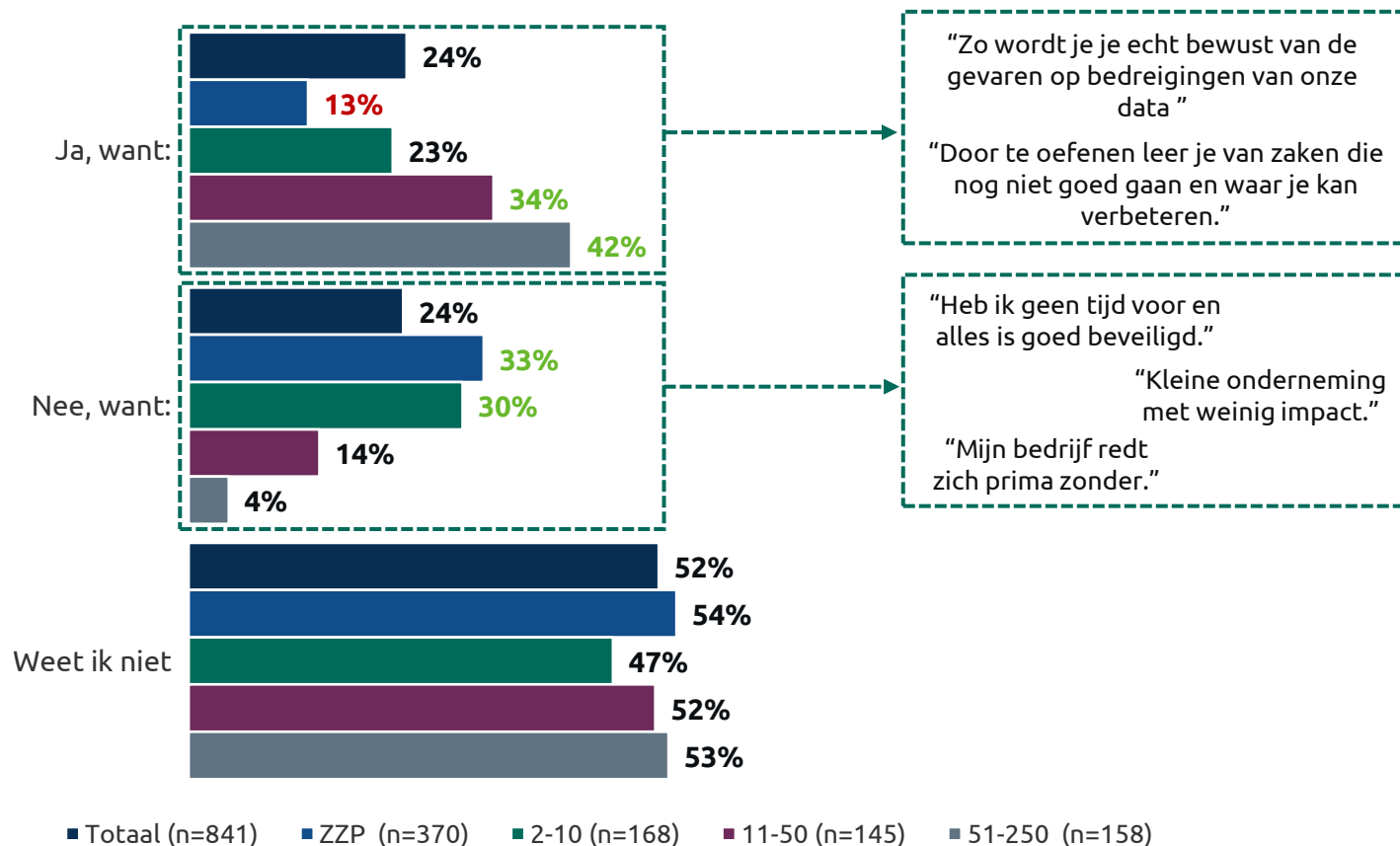
Heeft jouw bedrijf/organisatie wel eens een cyberoefening gedaan, zo ja, welk soort cyberoefening?
(Basis – allen)

■ Totaal (n=841) ■ ZZZP (n=370) ■ 2-10 (n=168) ■ 11-50 (n=145) ■ 51-250 (n=158)

Nut cyberoefening: de helft twijfelt over het nut van een cyberoefening voor hun bedrijf/organisatie; MKB-ers zien er vaker het nut van in

Vind je het nuttig voor jouw bedrijf/organisatie om cyberoefeningen te doen?
(Basis – allen)

Type bedrijven: ondernemers die cyberoefenen voor hun bedrijf niet nuttig vinden, zien met name de relevantie voor grote bedrijven, banken en overheden

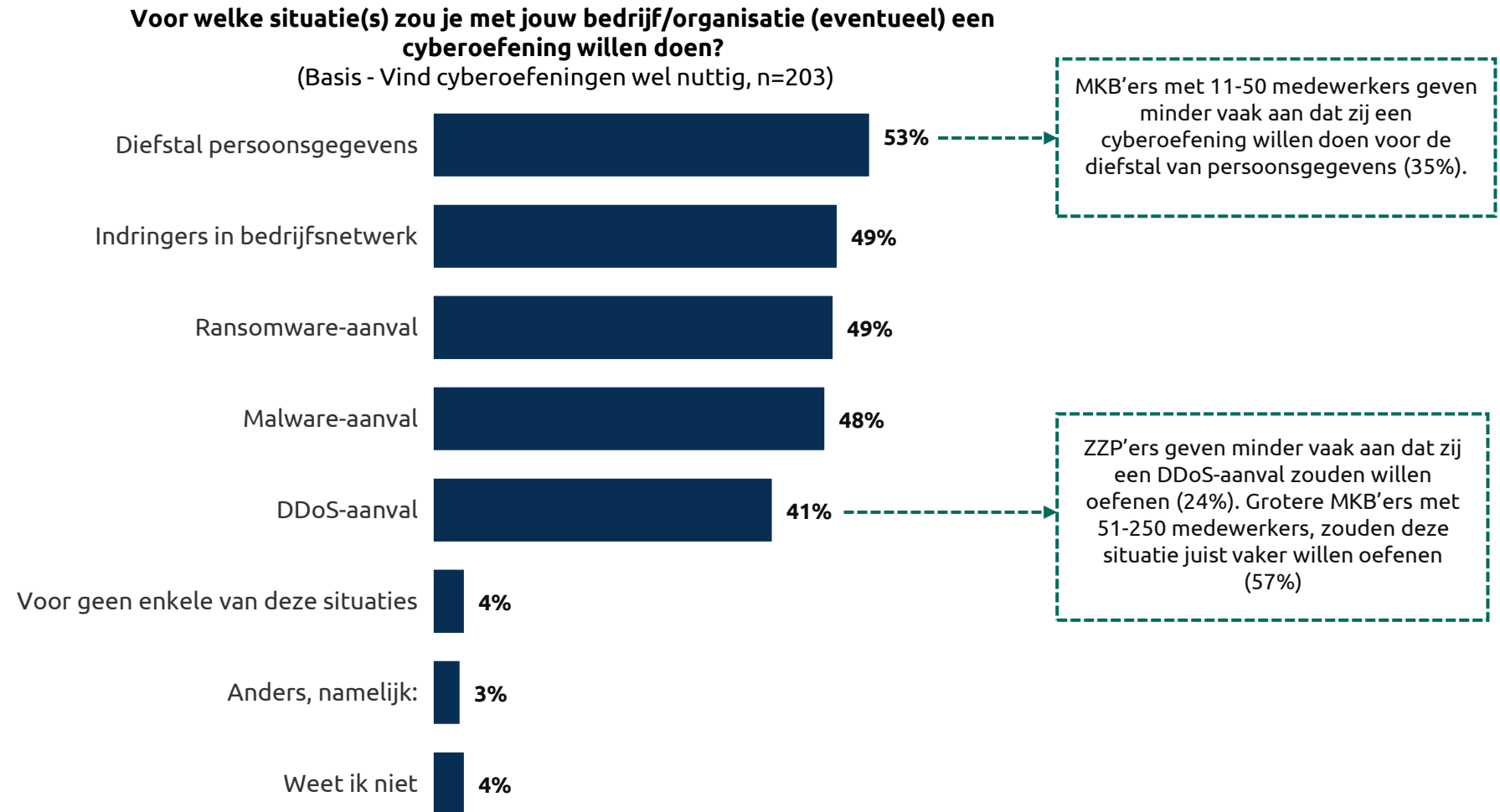
Je hebt aangegeven dat je het voor jouw bedrijf/organisatie niet nuttig vindt om de cyberoefeningen te doen. Voor welk soort bedrijven/organisaties lijkt dit je wel nuttig?

(Basis – lijkt het voor bedrijf/organisatie niet nuttig om cyberoefening te doen, n=202)

- De volgende vijf bedrijven/organisaties zijn het meest genoemd:
1. Grote bedrijven
 2. Banken
 3. Grote organisaties
 4. Overheid
 5. Ziekenhuizen

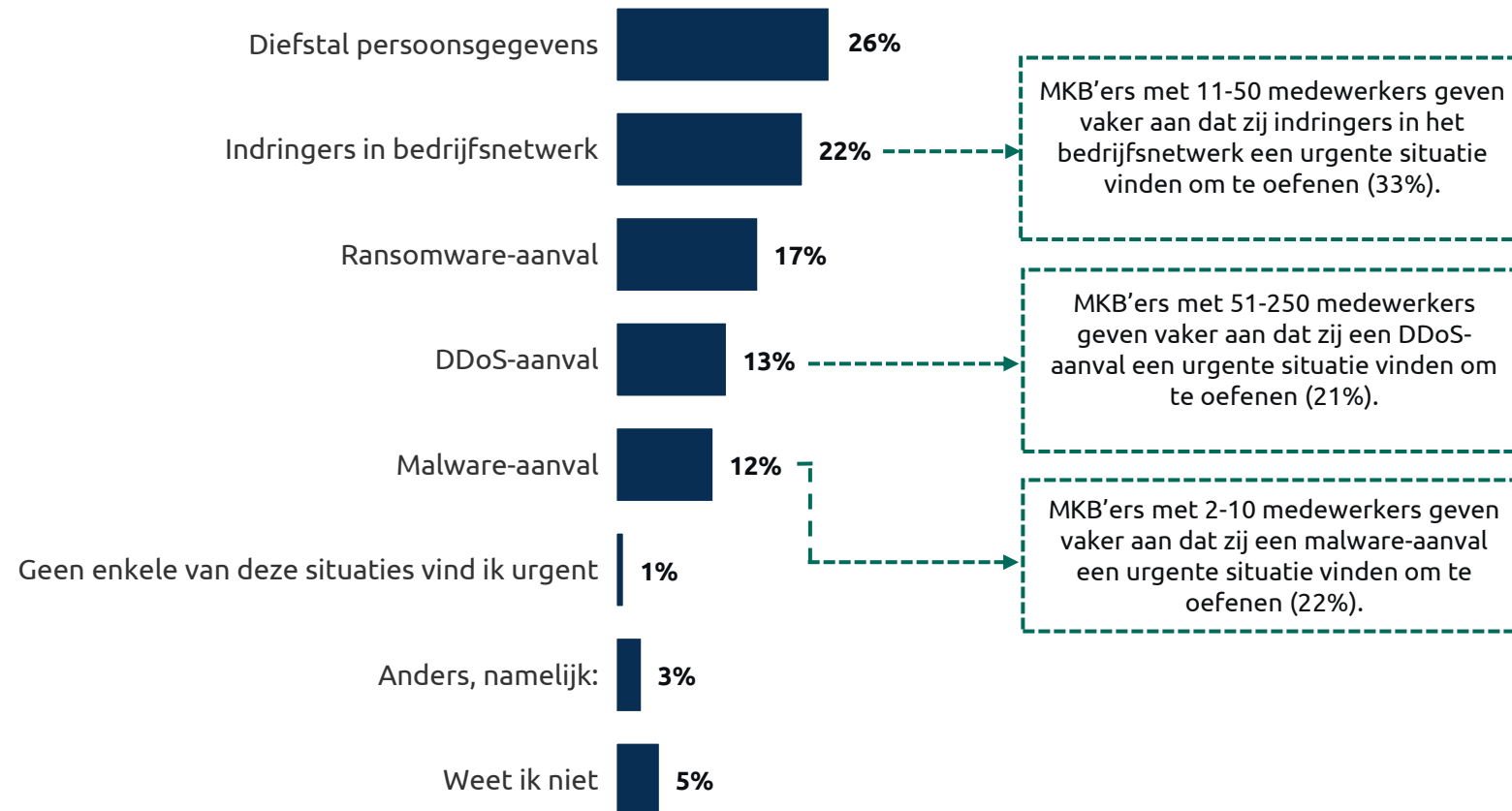
Aansprekendheid oefensituaties: alle situaties aansprekend maar er zijn verschillen te zien per bedrijfsgrootte

Meest urgente oefensituaties: diefstal van persoonsgegevens en indringers in het bedrijfsnetwerk meest urgent om te oefenen

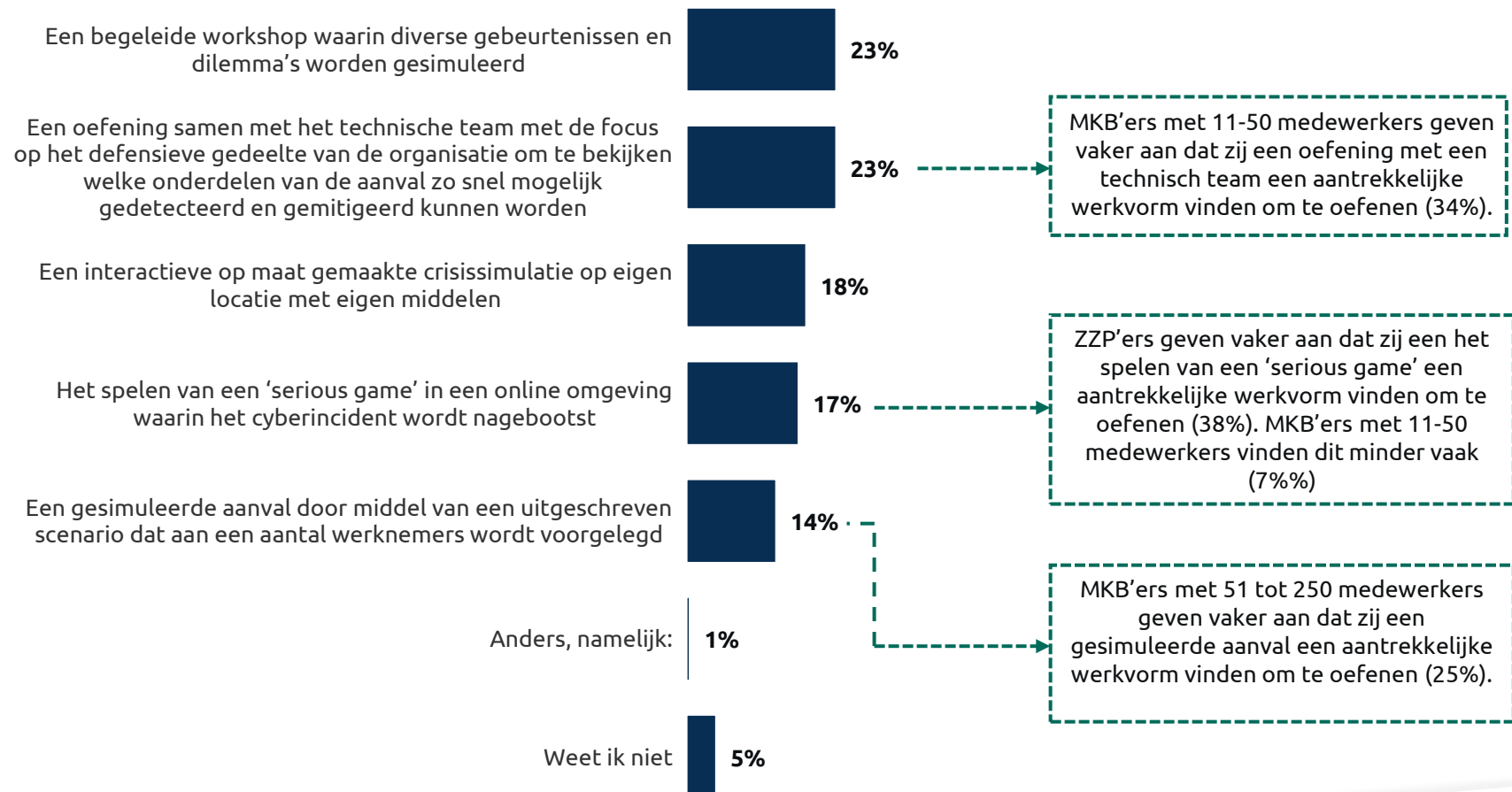
Welke situatie vind je het meest urgent om te oefenen met jouw bedrijf/organisatie?

(Basis - Vind cyberoefeningen wel nuttig en wil deze situatie oefenen, n=187)

Aansprekendheid werkvormen: een begeleide workshop met simulaties en een oefening met een technisch team spreken het meeste aan

Welke werkvorm vind je het meest aantrekkelijk om de situatie [...] te oefenen?
(Basis - Vind cyberoefeningen wel nuttig en wil deze situatie oefenen en vindt het urgent, n=175)

In het [...] kader is aan de respondent hun antwoord van de vraag op slide 11 getoond.

Investeringsbereidheid: ondernemers die er tijd en geld in willen steken, zijn gemiddeld bereid 15 uur en € 2.200,- te investeren in cyberoefenen

Hoeveel uren zou je bereid zijn met je bedrijf/organisatie te besteden om de situatie [...] te oefenen?

(Basis - Vind cyberoefeningen wel nuttig en wil deze situatie oefenen en vindt het urgent)

	Totaal (n=175)	ZZP (n=40)	2-10 (n=34)	11-50 (n=44)	51-250 (n=57)
Gem. aantal uren	15	7	9	20	20
Helemaal geen uren	6%	10%	6%	5%	4%
Weet ik niet	19%	23%	12%	20%	19%

In het [...] kader is aan de respondent hun antwoord van de vraag op slide 11 getoond.

Hoeveel budget van je bedrijf/organisatie ben je bereid maximaal te investeren om de situatie [...] te oefenen?

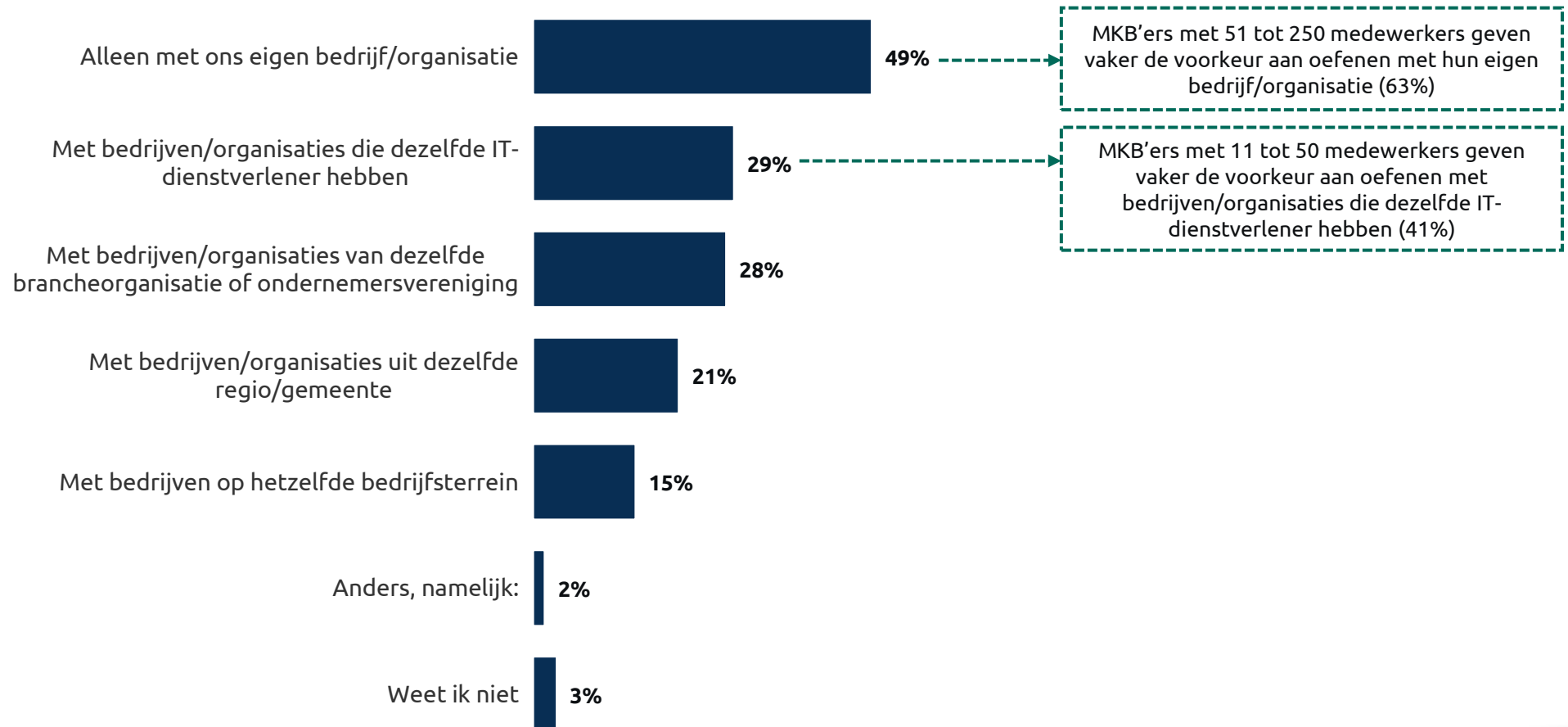
(Basis - Vind cyberoefeningen wel nuttig en wil deze situatie oefenen en vindt het urgent)

	Totaal (n=175)	ZZP (n=40)	2-10 (n=34)	11-50 (n=44)	51-250 (n=57)
Gem. hoeveelheid budget	€ 2200,-	€ 2060,-	€ 1390,-	€ 1670,-	€ 3130,-
Helemaal geen budget	29%	38%	21%	25%	30%
Weet ik niet	11%	18%	18%	9%	4%

Samen oefenen: men oefent het liefst alleen met het eigen bedrijf/organisatie, niet met anderen samen

Met wie zou je de situatie [...] samen willen oefenen?

(Basis - Vind cyberoefeningen wel nuttig en wil deze situatie oefenen en vindt het urgent, n=175)

In het [...] kader is aan de respondent hun antwoord van de vraag op slide 11 getoond.

Omdat geen respondenten de optie 'met andere bedrijven, namelijk..' (0%) hebben geantwoord, is er gekozen om deze opties niet in de grafiek op te nemen.

Bijlagen

Wij verminderen onze footprint

Motivaction
is ISO 14001-
gecertificeerd

Motivaction
gebruikt
energiezuinige
auto's

Motivaction
gebruikt groene
stroom

Motivaction
gebruikt uitsluitend
papier met een FSC-
label

Auteursrecht

Het auteursrecht op dit rapport ligt bij de opdrachtgever. Voor het vermelden van de naam Motivaction in publicaties op basis van deze rapportage - anders dan integrale publicatie - is echter schriftelijke toestemming vereist van Motivaction International B.V.

Beeldmateriaal

Motivaction heeft datgene gedaan wat redelijkerwijs van ons verwacht kan worden om de rechthebbenden op beeldmateriaal te achterhalen. Mocht u desondanks menen recht te kunnen doen gelden op gebruikt beeldmateriaal, neem dan contact op met Motivaction.

Pers- en publicatiebeleid

Het vermelden van de naam van Motivaction in persberichten en/of andere publicaties over door Motivaction uitgevoerd onderzoek is gebonden aan een aantal voorwaarden, zoals vastgelegd in ons [Pers- en publicatiebeleid](#).

Motivaction International B.V.

Marnixkade 109F
1015ZL Amsterdam

Postbus 15262
1001MG Amsterdam

020 589 83 83

info@motivaction.nl

www.motivaction.nl

Weet wat mensen drijft.

motivaction
insights and strategy